

Απάντηση σε μια “κριτική”

των

Θεοδώρου Π. Λιανού και Γεωργίου Χρήστου

Σε προηγούμενο τεύχος της *Πολιτικής Οικονομίας* (τεύχος 3, Φθινόπωρο 1998, σελ. 143-161) δημοσιεύεται κριτική από τον κ. Θ. Παρασκευόπουλο του βιβλίου μας *Πολιτική Οικονομία*, που γράψαμε για την Γ' Λυκείου. Η κριτική αυτή διαπνέεται από ένα περίεργο ιεραποστολικό φανατισμό που οδηγεί τον κ. Παρασκευόπουλο να θεωρεί «λάθη, ανακρίβειες και ασάφειες», «σύγχυση», «εννοιακό χάος», «άγνοια», «ανοησία του τριαδικού θεωρήματος», «άγνοια των στοιχειωδών κανόνων», «αδιανόητα πράγματα», «ανακατωσύρα» κλπ., ότι ο ίδιος δεν καταλαβαίνει ή ότι δεν του αρέσει. Μάλιστα η φόρα του είναι τόσο μεγάλη που μας κατηγορεί ακόμα και για κακή μετάφραση όρων, λέγοντας (σελ. 158), ότι μεταφράζουμε εσφαλμένα ως *σύνθεση* «τη λέξη *aggregation*, η οποία σημαίνει ενοποίηση». Φυσικά, μεταφράζουμε ως «σφάλμα σύνθεσης» τον αγγλικό όρο «*fallacy of composition*» και όχι τον όρο *aggregation* που αποδίδεται καλύτερα με τον όρο *ολοκλήρωση* και όχι ενοποίηση. Εκτός αν αναφερόμαστε στο «*aggregation problem*» που στην ελληνική βιβλιογραφία αποδίδεται με τον όρο «πρόβλημα αθροιστικότητας». Μια ματιά άλλωστε σε οποιοδήποτε αγγλικό ή αμερικανικό εγχειρίδιο θα τον πείσει.

Σκεφθήκαμε αρκετά για το αν έπρεπε να απαντήσουμε στην «κριτική» του κ. Παρασκευόπουλου. Υπάρχουν τρεις λόγοι για τους οποίους πιστεύουμε ότι δεν θα έπρεπε. *Πρώτον*, η κριτική είναι κάπως όψιμη διότι το εγχειρίδιο γράφτηκε το 1994, δηλαδή πριν από έξι χρόνια. *Δεύτερον*, το ύφος της «κριτικής» μας δίδει την εντύπωση ότι ο συγγραφέας της επιδιώκει κάτι άλλο και όχι να ασκήσει καλόπιστη κριτική, (ίσως μια «δημοσίευση» και μια ευκαιρία για μια ανταπάντηση). *Τρίτον*, η κριτική αυτή όχι μόνο μας κρίνει, αλλά ταυτόχρονα μας καταδικάζει για πράγματα που βρίσκονται μόνο στο μυαλό του κριτή, και σ' αυτές τις περιπτώσεις η συζήτηση δεν καταλήγει σε κάτι χρήσιμο.

Από την άλλη πλευρά, σκεφθήκαμε ότι έπρεπε να υπερασπισθούμε το Εγχειρίδιό μας, όχι μόνο για να δείξουμε ότι είναι επιστημονικά και εκπαιδευτικά άρτια –άλλωστε αυτό έχει κριθεί από τους χρήστες– αλλά και διότι δεν θέλουμε να αφήσουμε τους αναγνώστες σας, με την υποψία ότι δεχόμαστε

την «κριτική» του κ. Παρασκευόπουλου. Τελικά επικράτησε η σκέψη να γνωστοποιήσουμε στους αναγνώστες σας ότι λάβαμε γνώση της «κριτικής» του κ. Παρασκευόπουλου, ότι διαφωνούμε σ' όλα τα σημεία, για διάφορους κάθε φορά λόγους (επιστημονικούς, παιδαγωγικούς και φιλοσοφικούς) και ότι δεν μας ενδιαφέρει να τη σχολιάσουμε περαιτέρω. Όχι βέβαια διότι μας ενοχλεί η άσκηση κριτικής. Το αντίθετο μάλιστα! Πιστεύουμε ότι η κριτική παίζει ένα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της επιστήμης. Όμως η «κριτική» του κ. Παρασκευόπουλου δεν έχει τα στοιχεία εκείνα που είναι απαραίτητα για να θεωρηθεί κριτική και συνεπώς δεν νομίζουμε ότι αξίζει τον κόπο να ασχοληθούμε περισσότερο μ' αυτήν.